

ARAŞTIRMA YAZISI

YAZILI BASINDA ÇIKAN SAĞLIK HABERLERİNİN İNCELENMESİ

Kübra Kaytaz¹, M. Fatih Tütüncü¹, N. Hale Erbatur¹, Cengiz Ertekin¹, Ahmet Özdemir Aktan²

¹Marmara Üniversitesi Tıp Fakültesi Öğrencisi, İstanbul, Türkiye ²Marmara Üniversitesi Tıp Fakültesi Genel Cerrahi Anabilim Dalı, İstanbul, Türkiye

ÖZET

Amaç: Yazılı basında sağlık haberleri sıklıkla yayınlanmakta ancak bilimsel kalitesi tartışılmaktadır. Ayrıca hekimler, yazılı basında çıkan hekimlerle ilgili olumsuz haberlerin, hekim imajını olumsuz etkilediğini düşünmektedirler.

Gereç-Yöntem: Bu çalışmada, ülkemizde 2006 yılının Mayıs, Haziran aylarıyla 2008 yılının Mayıs, Haziran aylarında çıkan sağlıkla ilgili yazılı basın haberleri incelendi. Bu haberler sağlık politikasıyla ilgili, hekimlerle ilgili ve bilgilendirme haberleri olarak sınıflandırıldı. Bu kategorilere uymayan haberlerse “diğer haberler” olarak değerlendirildi. Hekimlerle ilgili haberler olumlu ve olumsuz olarak, sağlıkla ilgili bilgilendirme haberleriyse kaynağı olan ve olmayan haberler olarak sınıflandırıldı.

Bulgular: 2006 yılı iki ayında sağlıkla ilgili toplam 3155 haber bulundu. 913 haber sağlık politikalarıyla ilgili (%28,9), 1126 haber sağlık bilgilendirme (%35,6), 112 tanesi hekimler ile ilgili (%3,5) ve 1004 tanesi (%31,8) diğer haberlerdi. Sağlık bilgilendirme haberlerinin % 81,4 ünde kaynak bildirilmiş, %18,6 da gösterilmemişti. Hekimlerle ilgili haberlerin %83,9 u olumlu olarak değerlendirilirken, %16,1 olumsuz haberlerden oluşmaktaydı. 2008 yılında ise sağlıkla ilgili toplam 3543 haber bulundu. 699 (%19,7) sağlık politikaları ile ilgili, 1824 (%51,4) sağlık bilgilendirme, 122 (%3,4) hekimlerle ilgili haberler ve 898(%25,3) ise diğer haberler idi. Hekimlerle ilgili haberlerin %45,9 olumluyken, %54,1 olumsuz haberlerden oluşmaktaydı.

Sonuç: 2008 yılında, 2006 yılının aynı aylarına göre yazılı basında çıkan sağlık haberi sayısı daha fazladır. Ayrıca hekimlerle ilgili olumsuz haberlerde ciddi bir artış varken sağlık politikası haberlerinde azalma söz konusudur.

Anahtar sözcükler: Sağlık haberleri, Doktorlar, Yazılı basın

HEALTH RELATED NEWS IN THE PRINTED MEDIA

ABSTRACT

Objectives: Health news that appears in the press is of controvertial scientific quality. Moreover, many physicians believe that the press coverage of physicians, negatively affects their image.

Methods: In this study press reports of health news reports for May and June of 2006 and 2008 were investigated. These news items were classified as health policy news, health information news, and news about physicians. News about physicians was further classified as positive or negative and health information news as with or without references.

Results: In May and June of 2006 a total 3155 health-related news items were found. 913 (28.9%) were about health policies, 1126 were health information news (35.6%) and 112 (3.5%) were about physicians. Of the health information news 81.4% of the items had references while 18.6% did not. 83.9% of news items about doctors were regarded as positive, whereas 16.1% consisted of negative news. In 2008, 3543 health news items were found. 699 (19.7%) were related to health policies, 1824 (51.4%) were health information news and 122 (3.4%) were about physicians. 45.9% of the news items about physicians were positive whereas 54.1% were negative.

Conclusion: The number of health-related news items are increasing in the two years studied here and show a significant increase in negative news about the physicians while health policy news items are declining.

Keywords: Health news, Physicians, Printed press

İletişim Bilgileri:

Dr. Ahmet Özdemir Aktan

Marmara Üniversitesi Tıp Fakültesi Genel Cerrahi Anabilim Dalı, İstanbul, Türkiye

e-mail: aoaktan@turk.net

Marmara Medical Journal 2010;23(3);369-372

GİRİŞ

Sağlık haberleri yazılı da, görsel de olsa, medyada çok ilgi toplayan ve bu nedenle de sıklıkla yer alan haberler arasındadır. Sağlıkla ilgili çeşitli haberler yayınlanmaktadır¹. Bunlardan bir bölümü, magazinsel sağlık haberleri, bir hastalığın tanı ve tedavi yöntemlerinin anlatılması, yeni tedavi yöntemlerinin kamuoyuna duyurulması, tıbbi uygulamalar karşısında mağdur duruma düşen hastalara dikkat çekilmesi olarak karşımıza çıkmaktadır. Ancak sağlıkla ilgili haberlerin bilimsel açıdan kaliteli olup olmadığı tartışılmaktadır. Sağlık haberlerinin üzerinde titizlikle durulmadan, gerçekliği ve bilime uygunluğu yeterince araştırılmadan ve sorgulanmadan verildiği iddia edilmektedir². Ayrıca hekimler yazılı basın hekim ihmallerinin üzerinde çok fazla durduğunu iddia ederek bunun hekim imajını olumsuz etkilediğini düşünmektedirler. Bu durum güven üstüne kurulu hekim-hasta ilişkisini zedeleyebilir.

GEREÇ-YÖNTEM

Bu çalışmada ülkemizde sağlıkla ilgili yazılı basın haberleri incelendi. 2006 yılının Mayıs, Haziran aylarıyla 2008 yılının Mayıs, Haziran aylarında çıkan sağlık haberleri Interpress Haber İzleme Ajansının İstanbul Tabip Odası adına yapmış olduğu sağlık haberleri veritabanı kullanılarak değerlendirilmiştir. Interpress 412 ulusal gazete ve eklerini, 59 bölgesel gazeteyi, 322 yerel gazete ve eklerini ve 1101 dergi ve eklerini sağlık haberleri alanında taramaktadır. Haberler, araştırmayı gerçekleştiren dört kişi tarafından okunmuştur.

Bu haberler sağlık politikasıyla ilgili, hekimlerle ilgili ve bilgilendirme haberleri olarak sınıflandırıldı. Bu kategorilere uymayan haberlerse “diğer haberler” olarak

değerlendirildi. Hekimlerle ilgili haberler olumlu ve olumsuz olarak, sağlıkla ilgili bilgilendirme haberleri ise kaynağı olan ve olmayan haberler olarak sınıflandırıldı. Hekimlerle ilgili haberlerin olumlu olup olmadığı araştırmacılar tarafından subjektif olarak değerlendirildi.

BULGULAR

Araştırmada toplam 6698 haber bulunmaktadır. Bunların 3155 tanesi 2006 yılının Mayıs ve Haziran ayları toplam haberi olup, 3543 tanesi ise 2008 yılının Mayıs ve Haziran aylarının toplam haber sayısıdır.

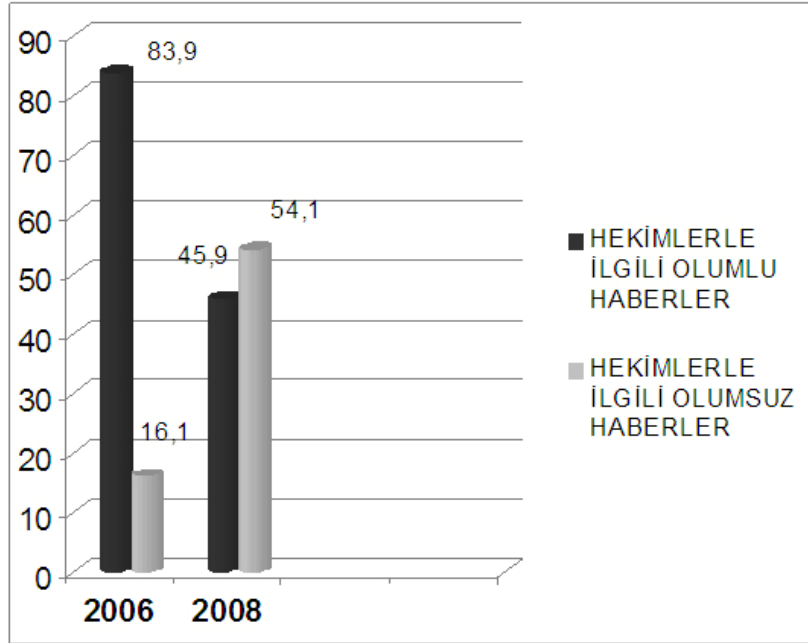
2006 yılında çıkan 3155 tane haberin 913 tanesi sağlık politikalarıyla ilgili (%28,9), 1126 tanesi sağlık bilgilendirme haberleri (%35,6), 112 tanesi hekimler ile ilgili haberler (%3,5) ve 1004 tanesi diğer haberlerdi (%31,8). 2008 yılında çıkan 3543 tane haberin 699 tanesi sağlık politikaları ile ilgili (%19,7), 1824 tanesi sağlık bilgilendirme haberleri (%51,4), 122 tanesi hekimlerle ilgili haberler (%3,4) ve 898 tanesi ise diğer haberlerdi (%25,3) (Tablo I).

2006 yılında çıkan hekimlerle ilgili haberlerin 94 tanesi olumlu olarak değerlendirilirken (%83,9), 18 tanesi olumsuz haberlerden oluşmaktaydı (%16,1). 2008 yılında çıkan hekimlerle ilgili haberlerden 56 tanesi olumluymken (%45,9), 66 tanesi olumsuz haberlerden oluşmaktaydı (%54,1) (Şekil 1).

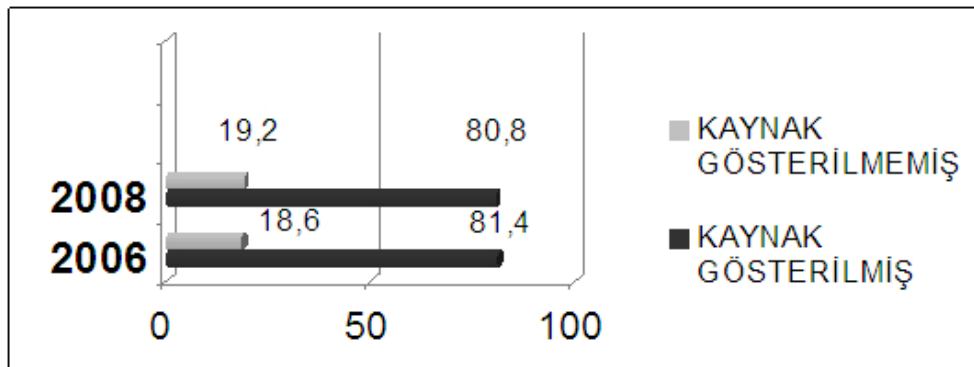
2006 yılında çıkan sağlık bilgilendirme haberlerinin 917 tanesinde kaynak bulunurken (%81,4), 209 tanesinde kaynak gösterilmemişti (%18,6). 2008 yılında çıkan sağlık bilgilendirme haberlerinde ise 1475 tanesinde kaynak bulunurken (%80,8), 349 tanesinde kaynak gösterilmemişti (%19,2) (Şekil 2).

Tablo I: 2006 ve 2008 yıllarında yazılı basında çıkan sağlık haberlerinin konularına göre dağılımı

	2006 YILI	2008 YILI
SAĞLIKLA İLGİLİ BİLGİLENDİRME HABERLERİ	1126 (%35,6)	1824 (%51,4)
SAĞLIK POLİTİKASI İLE İLGİLİ HABERLER	913 (%28,9)	699 (%19,7)
HEKİMLERLE İLGİLİ HABERLER	112 (%3,5)	122 (%3,4)
DİĞER	1004 (%31,8)	898 (%25,3)
TOPLAM	3155	3543

Şekil 1: Yazılı basında hekimlerle ilgili olumlu ve olumsuz haberlerin 2006 ve 2008 yıllarına göre dağılımı

Şekil 2: Yazılı basında sağlıkla ilgili bilgilendirme haberlerinin kaynak bulundurma durumuna göre 2006 ve 2008 yıllarına göre dağılımı

TARTIŞMA

2006 yılında çıkan haberlerde sağlık bilgilendirme haberlerinin oranı %35,6 iken 2008 yılında bu oran %51,4 ' e yükselmiştir, ayrıca sağlık politikaları ile ilgili haberler 2006 yılında %28,9 iken 2008 yılında bu oran %19,7 ' ye düşmüştür. Bu verilere dayanarak incelendiğinde sağlık bilgilendirme haberleri oranında artış, sağlık politika haberleri oranında ise düşüş olduğu çok açıktır. Hekimlerle ilgili haberler ise 2006 yılında sağlık haberlerinin %3,5'ini 2008 yılında ise %3,4'ini oluşturmuştur. Bu yakın değerlere bakıldığında iki yılın oranlarının fazla bir değişim göstermemiş olmasına rağmen, hekimlerle ilgili yapılan haberlerde olumsuz haberler 2006 yılındaki sağlık haberlerinin % 16,1'ini oluştururken 2008 yılında bu oran %54,1 'e yükselmiştir. Yapılan araştırma iki önemli sonuç ortaya çıkarmıştır. Bunlardan biri sağlık haberlerinin sayısında artış olması, bir diğeri ise hekimlerle ilgili olumsuz haberlerin sayısında dikkate değer artış olmasıdır.

Sağlık haberleri sayısında artış olması şaşırtıcı değildir. Sağlık toplumun her kesimini yakından ilgilendirdiğinden artan talep üzerine gazeteler sağlık sayfaları ve ekleri oluştururken, görsel medyada sağlık ile ilgili programlar artmakta ve ilgi görmektedir. Ancak bu bilgilerin güvenilirliği tartışmalıdır³. Sağlık bilgilendirme haberleri göz önüne alındığında 2006 ve 2008 yıllarında yaklaşık %80 lik bir kaynak gösterme oranı ortaya çıkmıştır. Geri kalan %20'lik kısım haberde ise hiçbir kaynak yoktur. Çalışmada "İsviçrede yapılan bir çalışmaya göre" gibi açık olmayan kaynaklar da kaynak sayıldığından, kaynak olması da bilginin güvenilirliğini sağlamamaktadır. Özellikle bitkisel tedavilerin neredeyse tamamı bilimsel olmaktan uzaktır. Genelde pek sorgulamayan ve gazete ve televizyondan duyduklarımızı güvenilir bir bilgi olarak algılayan bir toplum olduğumuzdan medyada sağlık haberleri yapanların bu konuda çok hassas ve dikkatli olmaları gerekmektedir.

Yazılı basında çıkan hekimlerle ilgili olumsuz haberler, hekimlerin kamuoyunda ki

saygınlığını azaltmaktadır. Bu bakımdan olumsuz haberlerde bu derece artış olması araştırmamızın en dikkate değer sonuçlarından biri olmuştur. Basında bir cerrahın 30 yıl çok başarılı ameliyatlar yapmış olması haber değeri kazanmazken aynı cerrahın yapacağı tek hata manşetlere taşınabilmektedir. Son yıllarda toplumun hekimlere bakış açısında da değişimler gözlenmektedir. Eskiden "paternalist" hekim olarak tanımlanan ve hastası için her zaman en iyiyi isteyen ve yapan ve bu nedenle de pek sorgulanmayan babacan hekim yerine, yaptığı sorgulanan, çok güvenilmeyen ve sıklıkla şikayet edilen bir hekim görüntüsü ön plana çıkmaktadır. Sağlık hizmetlerinde karşılıklı saygı, sevgi ve güven olmadığında başarılı bir sonuç alınması çok güçtür. Bu ortamın çıkan olumsuz haberler ile zarar göreceği öngörülebilir.

Araştırmamız sonucunda dikkat çeken bir başka durum ise sağlık politika haberlerinde görülen kayda değer düşüş olmuştur. 2006 da %28,9 olan oran, 2008 de %19,7 ye düşmektedir. Medyada artan magazinsel düşünce göz önüne alındığında daha ciddi olan sağlık politika haberlerinin yazılı basında daha az yer alması da şaşırtıcı olmamalıdır.

Sonuç olarak, yazılı basında çıkan sağlık haberlerinin yıllara göre bir artış gösterdiği, hekimlerle ilgili olumsuz haberlerde ciddi bir artış olduğu ve sağlık politikası haberlerinde azalmanın söz konusu olduğu görülmüştür. Medyada çıkan haberlerin toplumu yeterli kalitede bilgilendirmediği ve çıkan haberlerin hekim imajına olumsuz katkıda bulunduğu gözlenmektedir.

KAYNAKLAR

1. Trustin N. The role of patient satisfaction in online health information seeking. J Health Commun 2010; 15(1), 3-17.
2. Chen X, Sin LL. Impact of media and the internet on oncology. J Clin Oncol 2001; 19(23), 4291-7.
3. Cline RJ, Haynes KM. Consumer health information seeking in the internet. Health Educ Res 2001; 16(6), 671-92.